

CENTER
for Ukrainian and European
Scientific Cooperation

**Центр
українсько-європейського
наукового співробітництва**

**Одеська національна
музична академія
імені А. В. Нежданової**

**ГО «Музикознавці
України у світовій
культурі» (МУУСК)**

**Всеукраїнське науково-педагогічне підвищення
кваліфікації у галузі мистецтвознавства,
музикознавства, музичної педагогіки**

**МУЗИКА В СИСТЕМІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ:
ВЗАЄМИНИ ТА ПРОТИДІЇ**

15 березня – 23 квітня 2021 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Психологічні особливості професійної діяльності диригента студентського хорового колективу Кашперська В. В.	92
Взаємодія тьютора та студента-диригента в умовах дистанційного навчання: комунікативні аспекти Кириленко Я. О.	96
Цикл «Чарівний ріг хлопчика» як феномен німецької культури XIX століття та його камерно-вокальні проєкції Книшова Т. П.	99
Педагогічні ідеї М. Д. Леонтовича в методиці розвитку музично-творчих здібностей дітей Коваль С. М.	102
Завдання концертмейстера, працюючого зі студентами-вокалістами Кондрат'єва Т. І.	106
Питання філософії музики в діалогічному просторі сучасної музикології Коновалова І. Ю.	108
Розвиток жанру «соло з оркестром» у мистецькій освіті та виконавстві на домрі Костенко Н. Є.	112
Основоположні принципи підбору педагогічного репертуару в питаннях виховання сучасного естрадного співака Кравець Н. В., Роменський Ю. М.	114
Принципи «дзен» у флейтовій культурі другої половини XX століття Кравченко Н. Ю.	116
Микола Лисенко в поетичному ужинку галичан Кузнецова О. О.	120
Музичний театр А. Рубінштейна у річищі духовно-етичних настанов творчості композитора Кулієва А. Я.	122
Особливості підготовки студентів в концертмейстерському класі до виконання камерно-вокальних творів на вірші Г. Гайне Липецька М. Л.	126

ВЗАЄМОДІЯ ТЬЮТОРА ТА СТУДЕНТА-ДИРИГЕНТА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ

Кириленко Я. О.

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри академічного та естрадного вокалу

*Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

В Україні на сучасному етапі розвитку комунікативних технологій модифікується підготовка спеціалістів у музичній галузі: змінюється форма комунікації «тьютор – студент», трансформується якість взаємодії між викладачем і студентом засобом розширення можливостей отримання інформації, актуалізується професійне самозростання. Головною особливістю дистанційного досвіду, безсумнівно, є акцент як на теоретичній діяльності, так і практичній майстерності студента, на його готовності до самоосвіти; перспективі розвинення навичок самостійної роботи з подолання технічних труднощів і виконавських завдань.

В українській музичній культурі вокально-хорове музикування завжди було домінуючим, оскільки має чималий художній та емоційний мотивувальний потенціал. Серед усіх музичних професій професія диригента-хормейстера – найвідповідальніша, бо його творча діяльність різноаспектна: хормейстер є педагогом, психологом, адміністратором, інтерпретатором, режисером-постановником, літератором, балетмейстером, звукорежисером, сценографом тощо. Процес реалізації технологій дистанційного навчання неможливий без появи викладача-хормейстера нового типу, вимоги до якого принципово змінюються в порівнянні з традиційними: його поліфункціональність розширюється завдяки не тільки науково-методичним вмінням, а й тьюторським (викладач-консультант), менеджерським тощо.

Комунікація «тьютор – студент» (англ. tutor – учитель, наставник) у процесі навчання хоровому диригуванню онлайн може включати: 1) викладання практичних занять навчальної дисципліни за допомогою відеоконунікаційних платформ Zoom і Skype, мобільного додатку Viber тощо; 2) забезпечення електронним навчальним курсом, де форми контролю перевіряються за потреби дистанційно; 3) розміщення на корпоративній пошті нотних партитур у форматі PDF; 4) використання інтерактивного навчально-методичного матеріалу, власних

напрацювань, творчих новацій; 5) коригування та контроль самостійної підготовки студентів (написання творчих робіт, опрацювання хорової та текстової партитури на інструменті, вокально-інтонаційне вивчення нотного матеріалу, здійснення усної комплексної анотації творів, знаходження образно-емоційної програми інтерпретації й індивідуального стилю виконання); 6) тьюторське диригування програмової композиції, знятої на відео; 7) створення переконливої та змістовної інтерпретації образно-сміслової сфери й конструктивних особливостей музичної композиції; 8) підтримання мотивації студента до самовдосконалення; 9) обговорення, питання.

Вокально-хорове мистецтво існує під час особистісного колективного спілкування, лише у живому звучанні створює хорову монолітність та формує культуру ансамблевого інтонування. Заняття офлайн передбачають творчу атмосферу обміну інформацією, психологічний і тактильний контакт, емоційне й інтуїтивне співпереживання, вміння розумітися з півслова та півпогляду.

У дистанційному режимі ця можливість марнується, оскільки бракує творчого контакту з концертмейстером, фізичної активності, художньо-інтерпретаційних умінь, фантазій. Телекомунікаційні технології передбачають прослуховування лише одного голосу; неможливість тут і тепер передати власні емоції обмежують спостереження за координацією рухових функцій рук, які є головним засобом спілкування з колективом, рамками екрана монітора.

Домашня робота, безумовно, є вирішальною ланкою в діяльності кожного музиканта-виконавця, вона має щонайбільше визначну роль у процесі виховання диригента. Тьюторські заняття дають велику можливість для різноманітних форм самостійної роботи, зміст яких визначається наявністю різних установок, методики, технік. Спрямованість занять залежить від мети, яку перед собою ставить студент. Від того, як він займається, залежить не тільки успішність оволодіння мануальною технікою, а й формування його артистичного вигляду.

У диригентів-початківців найчастіше виникає необхідність переймати зовнішню сторону керування уявним колективом безпосередньо з рук педагога. Допомогою у цьому питанні в режимі підключення до Інтернету є створення тьютором відео-диригування хорового твору. Викладач, орієнтуючись на своє трактування і репрезентацію, мусить в умовах дистанційних занять навчити вихованця: 1) не повторювати рухи, а домагатися досконалого жесту через усвідомлення (особливо вокальне); 2) використовувати метод порівняння; 3) бути завжди в пошуку; 4) накопичувати нові навички та збагачувати раніше придбані.

Неефективність інтерактивної мануальної діяльності полягає у тому, що студент-диригент: 1) не має уявлення про самостійні заняття за відсутності конкретних виконавців; 2) копіює жести тьютора з відеорепрезентацій; 3) не має можливості контактування з концертмейстером в інтерпретаційному виконавському процесі; 4) не вміє відпрацьовувати самотужки технічні й виражальні прийоми; 5) не відрізняє виражальні прийоми від суб'єктивної манери.

Для освоєння творів під час домашніх занять слухач зобов'язаний: 1) уявляти прийоми диригування; 2) виконувати практичні вправи для оволодіння технічними навичками за принципом поступового ускладнення; 3) знати, як перетворити тактування в мануальне втілення; 4) вміти бачити перспективу в роботі; 5) усвідомлювати результат; 6) розуміти свої технічні недоліки та відпрацьовувати їх без педагога; 7) бути психологічно готовим, відповідальним; 8) продуктивно взаємодіяти з викладачем під час диригування чи занять ансамблевим співом.

Отже, дистанційна форма навчання передбачає системотворчий підхід, паритетний діалог, інтенсивну інтелектуальну роботу студента-диригента, яка у поєднанні з високою мотивацією призводить до хороших результатів. Реалізація зворотного зв'язку дозволяє досягти бажаної мети, але переводити повністю в онлайн навчання музиканта-диригента недоцільно. Лише діяльнісні методи роботи, необхідні для перетворення технічних мануальних прийомів у засіб активного впливу на виконавців, допоможуть студенту-диригенту відчувати сенс і зміст пластичного опанування своїх дій.

Література:

1. Бойко А. М., Дем'яненко Н. М. Тьюторство як модель партнерських відносин викладач-студент. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія*. 2018. Вип. 1 (7). С 18–22.

2. Жовтоніжко І. М., Бабакішієва Є. Н. Деякі відмінності використання тьютерської діяльності в системі дистанційної освіти. *Педагогіка: традиції та інновації*. 2017. С. 159–163.

3. Кириленко Я. О. Теоретичні та практичні засади диригентської підготовки: навч. посіб. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 108 с.

4. Словотвір: Тьютор. URL: <https://slovotvir.org.ua/words/tiutor> (дата звернення: 25.03.2021).